

# Pressen, personoplysninger og databaser

Af STEN SCHAUMBURG-MÜLLER, lektor, ph.d. ved Juridisk Institut, Afdelingen for Retslære, Aarhus Universitet

*Behandling af personoplysninger indgår som en helt nødvendig og naturlig del af pressens virke, og efterhånden kan denne næppe heller fungere effektivt uden en udstrakt brug af databaser. Artiklen analyser den retlige regulering heraf. I første del undersøges det i hvilket omfang persondatalovens til tider meget restriktive og ikke særlig medieegnede regler dækker journalistisk virksomhed, og i anden del redegøres der nærmere for den særlige regulering af mediers databaser og samspillet med persondataloven og medieansvarsloven.*

## Persondataloven

Oplysninger om personer udgør en central del af mediernes virksomhed. Det er derfor oplagt at se hvorledes den retlige regulering af behandling af personoplysninger forholder sig til presseretten.

Lov om behandling af personoplysninger<sup>1</sup> omfatter som udgangspunkt enhver digital<sup>2</sup> behandling af personoplysninger og i øvrigt al persondatabehandling der er beregnet på at indgå i et register, jfr. pdl. § 1, stk. 1. Udgangspunktet er således meget omfattende og dækker aktiviteter som fotografering af personer og enhver behandling af sådanne billeder, herunder opbevaring og videregivelse, og indsamling af personoplysninger og den videre behandling af disse oplysninger, herunder lagring, behandling og videregivelse.

---

<sup>1</sup> Lov nr. 429.31.5.2000 med senere ændringer. Loven er en gennemførelse af direktiv 95/46/EF af 24.10.1995. Loven kaldes i daglig tale ofte persondataloven og forkortes for nærværende derfor pdl.

<sup>2</sup> Digital teknik bygger på det binære talsystem, og denne teknik har i de senere år vundet stor udbredelse: fra gramfonplader til CD, fra fotografering på lysfølsom film til digital fotografering, fra (kassette)bånd til DAT og minidisc, fra videobånd til DVD og fra håndskrevne kartotekskort til database med mange muligheder for krydssøgning. Den digitale teknik gør det muligt at lagre og behandle meget store mængder data og, kan man sige, øger således behovet for beskyttelse mod en sådan behandling.

Hvis en aktivitet herefter er omfattet af loven, gælder dennes omfattende og komplicerede maskineri med bl.a. regulering af hvorledes sådanne persondata må behandles og rettighederne for den person hvis data behandles. For en nærmere beskrivelse henvises til speciallitteratur herom.<sup>3</sup>

Fra dette omfattende udgangspunkt gælder imidlertid en række undtagelser, jfr. pdl. § 2, heraf nogle direkte rettet mod pressen:

For det *første* finder persondataloven ikke anvendelse på behandlinger der er omfattet af lov om massemediernes informationsdatabaser,<sup>4</sup> jfr. pdl. § 2, stk. 6. På dette punkt er de to love komplementære: hvis en aktivitet er omfattet af lov om massemediernes informationsdatabaser, er de ikke samtidig omfattet af persondataloven. Loven omtales nærmere nedenfor.

For det *andet* finder persondataloven ikke anvendelse på de såkaldte "uredigerede fuldtekstdatabaser", når der i databasen kun indlægges materiale der allerede er offentliggjort i et medie der er omfattet af medieansvarsloven,<sup>5</sup> jfr. pdl. § 2, stk. 7 og 8. Ideen er at materialet i disse databaser er omfattet af medieansvarslovens regler, herunder med et udvidet ansvar for redaktøren, krav om overholdelse af god presseskik og mulighed for klage til Pressenævnet. Det skal understreges at fritagelsen for persondatalovens omfattende regulering forudsætter at mediet er underlagt medieansvarsloven. Som udgangspunkt er danske tidsskrifter og radio- og TV-stationer med sendetilladelse fra Danmark automatisk omfattet, mens andre kan blive det ved anmeldelse til Pressenævnet, jfr. mal. 8.<sup>6</sup> I praksis vil dette formentlig være af størst betydning hvor en internetavis el.lign. ikke har foretaget anmeldelse. Uden en sådan anmeldelse er mediet ikke omfattet af medieansvarsloven og derfor heller ikke af undtagelsen i pdl. § 2, stk. 8, med den virkning at mediets informationsdatabaser er undergivet persondatalovens omfattende og til tider restriktive regulering. Af andre medier der ikke er omfattet af medieansvarsloven kan nævnes udenlandske aviser og tidsskrifter og radio- og TV sendt fra udlandet. Disse vil så være underlagt hjemlandets regulering af persondatabehand-

---

<sup>3</sup> Fx Kristian Korfits Nielsen og Henrik Waaben, *Lov om behandling af personoplysninger med kommentarer*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2001; Mads Bryde Andersen, *IT-retten*, Gjellerup, 2. udgave, 2005, kap. 13.

<sup>4</sup> Lov nr. 430.1.6.1994 med senere ændringer (mil).

<sup>5</sup> Lovbekendtgørelse 85.9.2.1998 med senere ændringer (mal).

<sup>6</sup> Mal. § 1. Se for nærmere detaljer Sten Schaumburg-Müller, *Presseret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2003, s. 252 f.

ling, hvorved bemærkes at persondataloven hidrører fra et EU-direktiv.

Bøger og årsskrifter er heller ikke omfattet af medieansvarsloven. Til gengæld indeholder persondataloven en undtagelse for kunstnerisk og litterær virksomhed, jfr. pdl. § 2, stk. 10, 2. pkt.

Det bemærkes at undtagelsen fra persondataloven for de uredigerede fuldtekstdatabaser ikke er fuldstændig, idet pdl. §§ 41, 42 og 69 under alle omstændigheder gælder.

§ 41 kræver en dataansvarlig, dvs. en person hvis opgave det er at udstede retningslinjer, herunder fx om at oplysninger ikke må videregives til uvedkommende. Hvis et medie således har en database med en samling af mediets udgivelser, skal der være en dataansvarlig der kan sørge for at der ikke indlægges andre oplysninger i databasen, eller hvis dette sker at disse så opfylder de regler der gælder for denne form for persondatabelandling. Det bemærkes at den dataansvarlige ikke i sine instruktioner må begrænse den journalistiske eller kunstneriske frihed, jfr. § 41, stk. 2.

§ 42 kræver en skriftlig aftale med visse nærmere krav dersom en databehandling lægges ud af huset. Kravet gælder således også selvom den database der lægges ud udelukkende består i allerede offentliggjort materiale fra et medie omfattet af medieansvarsloven.

Endelig er der en erstatningsbestemmelse i § 69 med et præsumptionsansvar: ”Den dataansvarlige skal erstatte skade, der er forvoldt ved behandling i strid med bestemmelserne i denne lov, medmindre det godtgøres, at skaden ikke kunne have været afværget ved den agtpågivenhed og omhu, der må kræves i forbindelse med behandling af oplysninger.” Bortset fra den omvendte culpa gælder dansk rets erstatningsregler om kausalitet, tabsberegning etc. Efter erstatningsansvarsloven (eal.) § 26 skal den der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person betale den forurettede en godtgørelse for tort. En databehandling i strid med persondataloven er retsstridig og kan derfor udløse krav på godtgørelse. Den ansvarlige må så forstås som den dataansvarlige, jfr. pdl. § 41, og præsumptionsansvaret må så vidt jeg kan vurdere<sup>7</sup> også gælde for tortgodtgørelse.

Bemærk at disse tre undtagelser fra den generelle undtagelse fra persondataloven ikke gælder hvis en database er omfattet af lov om

---

<sup>7</sup> Spørgsmålet synes hverken behandlet hos Korfits Nielsen og Waaben, ad § 69, s. 455 f. eller hos Peter Blume, *Behandling af persondata*, Jurist- og Økonomforbundet, 2003.

massemediernes informationsdatabaser, jfr. pdl. § 1, stk. 6, omtalt ovenfor. Indholdsmæssigt er der dog ikke den store forskel, da mil. § 7 forudsætter en dataansvarlig og mil. § 17 opstiller en erstatningsregel på linje med pdl. § 69.

For det *tredje* finder persondataloven ikke anvendelse på manuelle arkiver over udklip fra offentliggjorte, trykte artikler som udelukkende behandles i journalistisk øjemed, jfr. pdl. § 2, stk. 9. Uden denne særlige undtagelse ville persondataloven gælde, da den efter § 1 også omfatter den ikke-digitale behandling af personoplysninger hvis disse er bestemt for et register. Det bemærkes at undtagelsen kun angår trykte og offentliggjorte artikler og dermed ikke et rent billedarkiv eller et arkiv med lyd- eller videobånd. Der er, hvad denne undtagelse angår, ingen krav om tilknytning til medieansvarsloven, hverken for de indsamlede artikler eller for den der indsamler artiklerne. Men det er et krav at arkivet udelukkende har et journalistisk øjemed.

Også i denne situation gælder pdl. §§ 41, 42 og 69 under alle omstændigheder. Der skal være en arkivansvarlig, der skal være en skriftlig aftale hvis arkivhåndteringen er udliciteret og den særlige erstatningsregel gælder.

Endelig for det *fjerde* er al behandling der udelukkende finder sted i journalistisk øjemed undtaget persondatalovens skrappe krav, jfr. § 2, stk. 10 – dog også således at §§ 41, 42 og 69 under alle omstændigheder gælder.

Undtagelsen må forstås således at den ikke er altomfattende, men en opsamlingsbestemmelse, jfr. ordene ”behandlinger af oplysninger som *i øvrigt* finder sted i journalistisk øjemed ...” samt dens placering efter de øvrige undtagelser. Bestemmelsen kan derfor næppe bruges til at undtage fx uredigerede fuldtekstdatabaser hvis tekst tidligere har været offentliggjort i medier der ikke er omfattet af medieansvarsloven, jfr. § 2, stk. 7 og 8, selvom aktiviteten er klart journalistisk.

Bestemmelsen må omfatte den aktivitet som ikke reguleres af de øvrige omtalte undtagelsesbestemmelser der udelukkende regulerer journalistiske databaser og arkiver. Der vil naturligvis være rigtig meget journalistisk aktivitet der omfatter behandling af personoplysninger, men ikke relaterer sig til databaser eller arkiver. Således vil fx ethvert interview i TV typisk omfatte en behandling af personoplysninger blot ved gengivelse af billedet af personen. En sådan virksomhed vil generelt være undtaget personoplysninglovens krav, dog fortsat således at §§ 41, 42 og 69 under alle omstændigheder gælder.

Det skal dog bemærkes at det tilgrundliggende direktiv ikke synes så omfattende i undtagelsen. Art. 9 lyder i den engelske udgave: "Processing of personal data and freedom of expression: Member States shall provide for exemptions or derogations from the provisions of this Chapter, Chapter IV and Chapter VI for the processing of personal data carried out solely for journalistic purposes or the purpose of artistic or literary expression *only if* they are necessary to reconcile the right to privacy with the rules governing freedom of expression" (min kursivering). Det er efter denne formulering noget uklart om "retten til privatliv" udgør en slags stopklods for undtagelsen, eller om den blot udtrykker det selvfølgelige at journalistisk virksomhed skal respektere retten til privatlivet som den nu er formuleret efter de i øvrigt gældende regler, fx straffelovens §§ 263-264d og EMRK art 8.

Man kan forestille sig følgende:<sup>8</sup> En journalist undersøger udgifterne til anbringelse af børn og unge uden for hjemmet og indhenter til den brug en del oplysninger om konkrete anbringelser. Oplysninger skaffes bl.a. via en lækage i det politiske system, og de indeholder oplysninger der klart er private og personlige. Journalistens artikler eller udsendelser behandler udelukkende generelle spørgsmål uden at videregive de personfølsomme oplysninger. Journalisten begår således ikke noget strafbart, idet den journalistiske brug af tavshedsbelagte oplysninger ikke er strafbar medmindre der videregives oplysninger af egentlig privat karakter, jfr. straffelovens § 152d, stk. 2. Spørgsmålet er herefter om den behandling af klart private personoplysninger, som journalisten må foretage for at kunne lave en alment oplysende udsendelse om problemet, er omfattet af direktivets krav om at kun den journalistiske virksomhed der er forenelig med retten til privatliv er undtaget fra direktivets regulering af behandlingen af personoplysninger.

Den danske personoplysningslov undtager generelt journalistisk virksomhed, og i den omtalte situation vil journalisten ikke have handlet i strid med persondataloven. Efter min vurdering er den danske formulering fornuftig. Den undtager journalistisk virksomhed fra persondatalovens krav – krav der ville være umulige at gennemføre i en journalistisk sammenhæng. Den journalistiske virksomhed er naturligvis undergivet alle de i øvrigt eksisterende regler som fx beskyttelse af privatlivet, og persondataloven tilføjer ikke i denne sammenhæng nogen yderligere beskyttelse. Imidlertid henstår spørgsmålet om hvorvidt en sådan ordning er i overensstemmelse med EU-retten. Art. 9

---

<sup>8</sup> Ideen er hentet fra sagen *UfR* 2002.1586V.

kan forstås således at den indeholder en selvstændig begrænsning med hensyn til at undtage journalistisk virksomhed fra persondatabehandling.

## Lov om massemediernes informationsdatabaser

Som det fremgår, er journalistisk virksomhed i vidt omfang undtaget persondatalovens strenge, omfattende og ofte komplicerede regulering. På de fleste områder vil journalistisk virksomhed være underlagt de almindelige regler, herunder straffelovens regler, erstatningsregler (bemærk her præsumptionsansvaret i pdl. § 69 der i vidt omfang også gælder for journalistisk virksomhed i det omfang den omfatter behandling af personoplysninger). På ét område er der imidlertid en særlig regulering, nemlig hvad angår databaser. Her gælder lov om massemediernes informationsdatabaser (mil), hvis formål det netop er at have lempeligere regler for massemedier samtidig med at privatlivet nyder tilstrækkelig beskyttelse.<sup>9</sup>

Det bemærkes at loven regulerer informationsdatabaser, dvs. et kun delvist overlappende område med persondataloven: Databaser kan indeholde oplysninger om meget andet end personer, og personoplysninger kan fremkomme uden brug af databaser.

Loven gælder for informationsdatabaser der enten selv udgør et medie eller drives i tilknytning til et medie, jfr. mil. § 1, og den omfatter kun medier der er omfattet af mal. § 1, jfr. mil. § 2. Udenlandske medier og medier som internetaviser der ikke er tilmeldt Pressenævnet efter mal. § 8, er således ikke omfattet af de særlige regler for massemediernes databaser, men kan meget vel falde ind under den strengere og ikke særlig medie-venlige regulering i persondataloven.<sup>10</sup>

Loven retter sig mod informationsdatabaser hvorved forstås ”informationssystemer, hvor der gøres brug af elektronisk databehandling i forbindelse med formidling af nyheder og andre informationer,” jfr. mil. § 2, stk. 2. Det er således ikke alle databaser der er informationsdatabaser i lovens forstand, men typisk vil et medies database rette sig mod formidling af nyheder og information og derved være omfattet. Hvis en journalist derimod indsamler personoplysninger ”uden ...

<sup>9</sup> Korfits Nielsen og Waaben, op. cit., s. 499.

<sup>10</sup> Man kan overveje om den danske ordning, hvor undtagelse fra persondataloven i høj grad er hængt op på dansk tilknytning via medieansvarsloven, er forenelig med EU-retten. Direktivets art. 9 pålægger staterne at undtage medierne (jfr. ”Member States *shall* provide for exemptions”), men den danske ordning undtager kun danske medier.

sammenhæng med en konkret journalistisk opgave”, vil dette skulle behandles efter persondataloven.<sup>11</sup> Heri må ligge at et medies fælles database ikke behøver rette sig mod én konkret opgave, men blot generelt mod formidling af nyheder og information, mens den enkelte journalists indsamlede oplysninger må rette sig mod en bestemt opgave for ikke at være undergivet de skrappe regler i persondataloven. Titlen journalist giver ikke ret til at indsamle personoplysninger fx om politiske modstandere.

De i loven omhandlede databaser deler sig i tre:

- 1) De uredigerede fuldtekstbaser der ikke er omfattet af loven – og i øvrigt heller ikke af persondataloven.
- 2) De interne databaser, ”redaktionelle informationsdatabaser” med meget liberal regulering af databehandlingen med tilsvarende krav om at oplysninger forbliver interne, og
- 3) De offentligt tilgængelige informationsdatabaser der er underlagt en del restriktioner hvad angår personoplysninger, netop fordi de er offentligt tilgængelige.

*Første* kategori omfatter de databaser der kun gengiver hvad der allerede er offentliggjort i medier omfattet af medieansvarsloven, jfr. mil. § 1, stk. 2 og 3. Disse såkaldt ”uredigerede fuldtekstbaser”<sup>12</sup> er ikke omfattet af loven – og i øvrigt heller ikke af persondataloven, jfr. den tilsvarende undtagelse i pdl. § 2, stk. 7 og 8. Meningen er at dette stofs offentliggørelse allerede er underlagt medieansvarsloven i og med den første offentliggørelse, hvilket indebærer dels at en forurettet som udgangspunkt altid vil kunne finde en at rette sit krav imod og dels at reglerne om god presseskik, genmæle og behandling ved Pres-senævn kan finde sted.

Bemærk at en sådan offentligt tilgængelig database i sig selv *kan* være et medie efter mal. § 1, stk. 3, hvilket gælder hvis databasen selvstændigt udvælger allerede offentliggjorte nyheder mv., men ikke redigerer i disse. (En sådan offentliggørelse af andres tekster vil typisk kræve samtykke fra ophavsrettighedsindehaverne).

Det er en forudsætning at det materiale der lægges på disse baser er uredigeret. Hvis materialet var selvstændigt redigeret, ville man ikke have sikkerhed for at det allerede var underlagt tilstrækkelige regler. Hvis der i sådanne databaser tillige lægges materiale der ikke tid-

---

<sup>11</sup> Bet. 1233/1992 om pressens informationsregistre, s. 66.

<sup>12</sup> Ibid., s. 68.

ligere har været offentliggjort i et medieansvarslovsmedie, falder det uden for kategorien og ind i en af de to andre, afhængig af om der er tale om en intern eller en offentligt tilgængelig database.

Det er således også en forudsætning for undtagelsen at det materiale der ligger på den uredigerede fuldtekstbase hidrører fra medier der selv er undergivet medieansvarsloven. Hvis der i en uredigeret fuldtekstdatabase tillige ligger materiale der hidrører fra fx udenlandske medier, er denne database ikke undtaget fra loven, men kan være omfattet af lovens regler om henholdsvis redaktionelle og offentligt tilgængelige databaser. Hvis databasen ikke opfylder betingelserne for at tilhøre en af disse kategorier, jfr. nedenfor, vil databasen være omfattet af persondataloven med dens strammere krav.

Man må således sondre mellem forskellige situationer:

- a) En database er offentligt tilgængelig, og den gengiver kun hvad der tidligere er fremkommet i et enkelt medie omfattet af medieansvarsloven. Databasen er hverken omfattet af lov om massemediernes databaser, jfr. dennes § 1, stk. 2 og 3, eller af persondataloven, jfr. dennes § 2, stk. 7 og 8, og næppe heller af medieansvarsloven, jfr. dennes § 1, stk. 3.
- b) En database er offentligt tilgængelig og gengiver artikler fra forskellige medier omfattet af medieansvarsloven. Databasen er hverken omfattet af mediedatabaseloven eller persondataloven, men kan selvstændigt være omfattet af medieansvarsloven hvis den er anmeldt efter mal. § 8.
- c) En database er offentligt tilgængelig og gengiver artikler fra forskellige medier der ikke er omfattet af medieansvarsloven, fx udenlandske medier. En sådan database kan være omfattet af mediedatabaselovens regler om offentligt tilgængelige databaser (omtalt nærmere nedenfor), hvilket forudsætter anmeldelse, jfr. mil. § 6, stk. 1. Det er ikke ganske klart om personoplysninger på en sådan database tillige vil være reguleret af persondataloven. Ordlyden af pdl. § 2, stk. 7 og 8, taler for en anvendelse af denne lov, idet undtagelse forudsætter at det medie, hvorfra stoffet er taget, er omfattet af medieansvarsloven hvilket et udenlandsk medie ikke kan være. En mere subjektiv fortolkning taler i modsat retning, da det klart har været meningen at lade sådanne databaser reguleres af de særlig medie-egnede regler. Desuden giver det ikke mening at an-



vende reglerne i lov om massemediernes informationsdatabaser i tillæg til persondatalovens regler der er mere restriktive. Endelig taler EU-direktivets art. 9 imod anvendelse af persondatalovens regler (jfr. ovenfor note 10).

- d) Hvis den ovenfor nævnte database, der gengiver artikler fra udenlandske medier, ikke anmeldes efter mil. § 6, stk. 1, må den være den omfattet af persondataloven, jfr. pdl. § 2, stk. 7 og 8, e.c.
- e) En database gengiver og redigerer indslag fra andre medier. En sådan database er ikke undtaget fra mediedatabaseloven, da dette forudsætter uredigeret gengivelse. Databasen kan selv være underlagt medieansvarsloven, hvilket dog kræver anmeldelse, jfr. mal. §§ 8 og 1, stk. 3.

Om offentligt tilgængelige mediedatabaser i øvrigt se nærmere nedenfor.

Man kan forestille sig at en offentliggørelse via databasen ville være selvstændigt krænkende, fx hvis den første offentliggørelse er sket i et lokalt medie uden større udbredelse. Ansvar skal i så fald enten bedømmes efter de almindelige regler, efter mil. § 17 om præsumptionsansvar og/eller medieansvarslovens fordelingsregler, alt afhængig af om databasen er underlagt de respektive love, jfr. ovenfor.

Det bemærkes at mediernes videregivelse af retsstridige informationer jævnligt vil være retmæssig.

For det *andet* kan der være tale om ”redaktionelle informationsdatabaser” der defineres som ”informationsdatabaser eller klart adskilte dele heraf, der alene drives som led i journalistisk eller redaktionelt arbejde med henblik på offentliggørelse i et massemedie,” jfr. mil. § 2, stk. 3. Denne legaldefinition siger ikke meget, men meningen er at omfatte de redaktionelle og journalistiske databaser der ikke er beregnet på direkte offentlig adgang, altså internt materiale. Kategorien er for så vidt meget omfattende og dækker over såvel tekstbehandling, redigeringsprogrammer som egentlige databaser. De notater en journalist gør sig på sin PC er således omfattet.<sup>13</sup>

Sådanne databaser skal anmeldes til Datatilsynet, jfr. mil. § 3, stk. 1, i den forstand at manglende anmeldelse medfører at databasen ikke er omfattet af loven. Der er således en risiko for at oplysninger i

---

<sup>13</sup> Bet. 1233/1992, s. 67.

stedet skal behandles efter de – set ud fra et journalistisk synspunkt temmelig umulige – regler i persondataloven. Heldigvis behøver et medie ikke at individualisere databaserne, men kan blot anmelde samtlige nuværende og kommende redaktionelle databaser, jfr. § 3, stk. 2.<sup>14</sup>

Man kan i denne forbindelse overveje betydningen af pdl. § 2, stk. 10. Ifølge denne bestemmelse gælder for ”behandling af oplysninger, som i øvrigt udelukkende finder sted i journalistisk øjemed ... alene bestemmelserne i lovens §§ 41, 42 og 69”. Spørgsmålet melder sig derfor hvorledes retsstillingen er for medier der enten ikke har anmeldt eller kun har anmeldt specificerede databaser. Er journalisters notater mv. på PC’en så undtaget efter § 2, stk. 10, hvilket ordlyden kunne antyde? Eller gælder undtagelsen ikke for databaser? Og skal databaser så forstås så bredt som i mediedatabaseloven? Det er formentlig rigtigst at forstå det således at egentlige databaser hvor man bruger software som Microsofts ”Access” skal være anmeldt efter mil. § 3, og at pdl. § 2, stk. 10, ikke kan anvendes på denne form for databaser.<sup>15</sup> Omvendt må journalisters egne optegnelser på PC’en være omfattet af pdl. § 2, stk. 10, hvis ikke de er lagt ind i et egentligt databasesystem med søgefunktioner uanset om disse kan betegnes som en ”redaktionel informationsdatabase” i mediedatabaselovens forstand – med den virkning at sådanne ikke anmeldte informationssamlinger alligevel ikke vil være undergivet de skrapere regler i persondataloven (undtagen §§ 41, 42 og 69). Det bedste for medier er dog helt åbenbart at foretage en samlet anmeldelse.

Det afgørende for en redaktionel database (i lovens brede forstand) er at den ikke er tilgængelig for andre end mediets journalister og redaktionelle medarbejdere, § 4, stk. 1, og at disse ikke må bruge databasen til andet end journalistisk eller redaktionelt arbejde, jfr. § 4, stk. 2. Overtrædelse heraf er underlagt straf, jfr. § 16, nr. 1. § 5 indeholder et krav om at oplysningerne beskyttes, fx ved at maskinerne er forsynet med password, og at der er udstedt interne retningslinjer for brug af disse interne databaser.<sup>16</sup> Til gengæld for kravet om kun intern brug er der intet forbud mod særligt personlige oplysninger som fx i pdl. § 7, og omtalte har hverken indsigtsret eller ret til berigtigelse, sletning eller ajourføring.

---

<sup>14</sup> Blanket kan fås på [www.datatilsynet.dk](http://www.datatilsynet.dk), men det synes ikke muligt som på Presenævnets hjemmeside at få en oversigt over anmeldte redaktionelle databaser.

<sup>15</sup> Korfits Nielsen og Waaben, op. cit., s. 78, mener at pdl. § 2, stk. 10, ikke gælder for databaser.

<sup>16</sup> Ibid., s. 511.

Videregivelse af oplysninger fra en sådan base er ikke undergivet særlige regler. En offentliggørelse må vurderes efter de almindelige regler, hvilket vil sige dels de materielle regler, fx i straffeloven og erstatningsansvarslovens § 26, dels ansvarsfordelingsreglerne i medieansvarsloven samt bestemmelserne heri om god presseskik mv.<sup>17</sup>

For det *tredje* opererer loven med ”offentligt tilgængelige informationsdatabaser”, jfr. kap. 3, §§ 6-11a.

For at en sådan database kan være undergivet de (lempeligere) regler i mediedatabaseloven kræves anmeldelse både til Pressenævnet og Datatilsyn samt en angivelse af den dataansvarlige, jfr. § 6, stk. 1. Manglende anmeldelse betyder at databasen vil være underlagt de strengere krav i persondataloven (medmindre der er tale om en uredigeret fuldtekstdatabase, jfr. § 1, stk. 2 og 3, omtalt ovenfor). Pressenævnet er kompetent til at træffe nærmere angivne afgørelser, jfr. §§ 12-14, og anmeldelse til Datatilsynet er et krav, formentlig for at Datatilsynet kan vide at her er en database som ikke skal bedømmes efter persondataloven, og hvor tilsynet ikke har nogen kompetence. Pr. 29. marts 2006 er ni informationsdatabaser anmeldt, jfr. Pressenævnets oplysninger på [www.pressenaevnet.dk](http://www.pressenaevnet.dk).

En sådan anmeldt database er ikke omfattet af medieansvarsloven, uanset om den i øvrigt ville opfylde kriterierne, jfr. mil. § 6, stk. 2. Men Pressenævnet er kompetent klageorgan, jfr. mil. kap. 4, ligesom medieansvarslovens regler om genmæle og om pressenævnets sagsbehandling finder anvendelse, jfr. mil. §§ 10, stk. 1, og 13, stk. 3.

Den offentligt tilgængelige informationsdatabase reguleres forskelligt fra den interne redaktionelle database. Hvor den interne base i princippet kan indeholde enhver information der til gengæld kun må behandles journalistisk og med strenge krav til videregivelse og andres adgang, forholder de offentligt tilgængelige databaser sig stort set omvendt: Det er, som i persondataloven, temmelig strengt reguleret hvilke informationer der må indeholdes, ligesom en registreret person har både indsigtsret og indsigelsesret.

---

<sup>17</sup> Det er ikke helt præcist når Korfits Nielsen og Waaben anfører: ”Spørgsmålet om, hvorvidt oplysninger i en redaktionel informationsdatabase kan videregives i det massemedie, der har oprettet databasen, er således ikke reguleret i lov om massemediernes informationsdatabaser, men *af medieansvarslovens regler*” (s. 507-8, min kursivering). Hvorvidt oplysninger kan offentliggøres, reguleres kun hvad de presseetiske regler angår i medieansvarsloven, mens reglerne for lovligheden af offentliggørelse reguleres andre steder, med *fordelingen* af et sådant ansvar efter medieansvarsloven.

Reglerne om hvilke informationer den offentligt tilgængelige database må indeholde er forskellige fra reglerne i persondataloven. Efter mil. § 8, stk. 1, må databasen ikke indeholde informationer der ikke lovligt kan offentliggøres i et medie. Ideen er således at der gælder det samme for offentliggørelse i et medie som i en offentligt tilgængelig informationsdatabase. Her vil både straffelovens og erstatningsansvarslovens regler være relevante, hvortil kommer praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD). Denne opererer med en særlig frihed for medierne, bl.a. til at videregive oplysninger og vurderinger som kunne være retsstridige for den der oprindeligt fremsatte dem.<sup>18</sup>

Endvidere må databasen ikke indeholde informationer hvis offentliggørelse ville være i strid med god presseskik, jfr. § 8, stk. 2. Dette betyder fx at den databaseansvarlige skal være forsigtig med fx at have klip med skjult kamera, idet Pressenævnet i sin praksis har været kritisk over for sådanne optagelser. Det bemærkes i øvrigt at den tilsvarende bestemmelse i medieansvarsloven bestemmer at ”massemediernes indhold og *handlemåde* skal være i overensstemmelse med god presseskik”, jfr. mal. § 34 (min kursivering). Man har tilsyneladende ikke villet inddrage *handlemåden* i mediedatabaseloven, og både ordlyden og forarbejderne<sup>19</sup> taler udelukkende om ’offentliggørelse’.

Efter bestemmelsens tredje stykke må personlige oplysninger kun lagres i 3 år fra begivenheden – eller hvis denne ikke kan stadfæstes, fra lagringen – med en afvejningsbestemmelse i stk. 4, hvorefter længerevarende lagring alligevel kan finde sted hvis hensynet til informationsfriheden vejer tungere end hensynet til den enkeltes interesse.

Kategorien af omfattede oplysninger er bredere end efter pdl. § 7 og indeholder ”oplysninger om race, religion og hudfarve, om politiske, foreningsmæssige, seksuelle eller strafbare forhold samt oplysninger om helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af

---

<sup>18</sup> Se fx *Jersild v Danmark*, dom af 24.9.1994, hvor Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fandt at journalisten straffrit burde kunne videregive racistiske ytringer som netop ikke kom fra hans mund. På samme linje er *UfR 2004.1773H* hvor Ekstra Bladet frit kunne gengive en mors beskyldning: ”Jeg vil hænge ham ud som pædofil”, selvom den pågældende netop var frifundet for pædofilitale i landsretten. Se i øvrigt nærmere om praksis: Schaumburg-Müller, op. cit., bl.a. s. 112 f.; Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2005, s. 532 f.

<sup>19</sup> Bet. 1233/1992, s. 75.

nydelsesmidler”. Ordlyden er identisk med forvaltningslovens § 28, stk. 1, og den tidligere registerlovgivnings og skal ifølge forarbejderne fortolkes i overensstemmelse hermed.<sup>20</sup> ”Hudfarve” er nævnt som kategori ud over ”race”, og bestemmelsen må herefter logisk omfatte fotos, især i farver. Sådanne fotos skal derfor som udgangspunkt slettes efter en periode på 3 år.

Det anføres i forarbejderne at lagring af informationer af privat karakter som den pågældende ”ikke i det konkrete tilfælde kan antages at have indvendinger imod”, ikke er omfattet af bestemmelsen. Det er således tale om en slags ”forholdets natur”-undtagelse fra stk. 3, og som eksempel nævnes at kravet om sletning af politiske oplysninger selvfølgelig ikke gælder medlemmer af eller kandidater til Folketing og byråd.<sup>21</sup>

Vedrørende stk. 4 anføres det at oplysninger om kendte personer, som fx politikere, skuespillere og idrætsstjerner, typisk vil være omfattet af undtagelsen, hvortil må bemærkes – hvilket betænkningen ikke udtrykkeligt gør – at selv politikere m.fl. har et privatliv der ikke er prisgivet offentligheden, se hertil UfR 1998.1036V, hvor omtale af en politikers ægtefælles sygdom var strafbar efter strl. § 264d, og UfR 2005.123Ø med omtale af sportsstjernes privatliv, ligeledes strafbar efter § 264d. Afgørende må herefter være *dels* om de pågældende ved deres handlinger klart har tilkendegivet at de ikke længere betragter de pågældende oplysninger som private (hvilket opstilling til Folketing åbenbart er i forhold til det private i politisk tilhørsforhold), *dels* om de pågældende informationer er af offentlig interesse (en politikers straffedom i modsætning til politikerens families helbred).

Overvejelserne er således de samme som man kender fra presse retten i øvrigt, hvortil dog bemærkes at begrænsningen i lagertiden efter § 8, stk. 3, ligger ud over den sædvanlige betragtning om lovlighed og overensstemmelse med god presseskik. Selv oplysninger der ved indlæsningen hverken er strafbare, retsstridige eller i strid med god presseskik skal slettes efter 3 år hvis de falder ind under kategorien. Den særlige regel hænger sammen med at den normale omtale i medierne er mere flygtig, mens oplysningen på en database kan ligge tilgængelig for enhver på ethvert tidspunkt. Offentliggørelse af en oplysning som i den aktuelle sammenhæng er retmæssig, behøver ikke være det 3 år efter – og dette må den dataansvarlige stedse vurdere.

---

<sup>20</sup> Ibid., s. 76.

<sup>21</sup> Ibid.

De berørte har i øvrigt særlige rettigheder når det drejer sig om offentligt tilgængelige informationsdatabaser.

For det første er der en ret til på anmodning at få oplyst hvem der er dataansvarlig, jfr. mil. § 7. Retten gælder enhver.

For det andet kan en omtalt kræve sletning, rettelse eller ajourføring hvis oplysningerne er urigtige eller vildledende eller hvis afgørelser er ændret eller strafforfølgning opgives, jfr. § 9. Det forudsætter at oplysningerne er af en vis faktisk karakter. En oplysning om at pressechefen for Dansk Folkeparti ikke fik medhold i et krav mod magasinet Tjeck om at det var retsstridigt at omtale ham som tidligere medlem af nazistpartiet, skal således ændres efter at Østre Landsret har truffet modsat afgørelse og pålagt bladet at betale godtgørelse på kr. 25.000.<sup>22</sup> Omtalen må formentlig falde i den gruppe der kan være tilgængelig ud over de tre år.

Den berørte (eller de efterladte) kan for det tredje i stedet for sletning, rettelse eller ajourføring forlange genmæle som efter mal. kap. 6, jfr. mil. § 10. Forudsætningerne for retten til genmæle er *at* oplysningen er af faktisk karakter (hvilket som nævnt også må gælde i forhold til krav på sletning mv.), og *at* oplysningen er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, jfr. mal. § 36, stk. 1. Kravet om skade kan ikke overføres til krav om sletning mv. Hvis databasen således ved en i øvrigt korrekt omtale sætter et forkert billede af en i øvrigt langt pænere udseende person, kan den omtalte forlange sletning eller retning, men ikke genmæle. (Kun den faktisk afbildede person kunne tænkes at have lidt skade).

Hvor genmæle efter medieansvarsloven bringes i det pågældende medie, skal genmæle her naturligvis bringes i databasen. Kravet består så længe de urigtige/vildledende og skadelige oplysninger fremgår af databasen.

For det fjerde har enhver indsigtsret, således at man på forespørgsel kan forlange at blive gjort bekendt med eventuelle oplysninger i databasen om en selv, jfr. mil. § 11.

Også ved offentligt tilgængelige databaser skal sikkerhed iagttages, selvfølgelig ikke mod uvedkommende adgang – ingen read only-adgang er uvedkommende – men mod uberettiget ændring af informationer, jfr. § 11a.

Pressenævnet er kompetent som klageorgan vedrørende mange, men dog ikke alle rettigheder efter mediedatabaseloven. Således kan Nævnet efter mil. § 12, stk. 1, behandle klager over:

---

<sup>22</sup> ØLD 24.2.2004.

- 1) manglende sletning af oplysning der er i strid med god presseskik, jfr. § 8, stk. 2, (hvor Nævnet kan påbyde sletning, jfr. § 13, stk. 1),
- 2) overskridelse af 3-årsfristen, jfr. § 8, stk. 3,
- 3) afvisning af at optage genmæle, jfr. § 10, (hvor Pressenævnet kan påbyde genmæle, jfr. §, § 13, stk. 2) og
- 4) manglende reaktion inden 4 uger på krav om genmæle, sletning mv.

Følgelig må andre klager ikke kunne indbringes:

- 1) Manglende oplysning om dataansvarlig uanset anmodning, jfr. § 7,
- 2) Klage over at oplysning er i strid med straffeloven mv., jfr. § 8, stk. 1

Her må bemærkes at der er et vist, men altså kun et vist, sammenfald mellem strafbar og anden retsstridig offentliggørelse på den ene side og offentliggørelse i strid med god presseskik på den anden. Således vil optagelser med skjult kamera typisk stride mod god presseskik,<sup>23</sup> uanset om optagelserne er foretaget på ikke frit tilgængeligt sted, jfr. strl. § 264a, og omvendt kunne man forestille sig at en strafbar eller erstatningspådragende handling ikke ville være i strid med god presseskik. Kun de oplysninger der udelukkende er strafbare (eller på anden måde retsstridige) og ikke tillige i strid med god presseskik, er undtaget Pressenævnets kompetence – hvorved bemærkes at Nævnet under alle omstændigheder kun kan tage stilling til det presseetiske, ikke til det strafbare.

- 3) Klager over manglende sletning efter § 9.<sup>24</sup>

Her skal bemærkes at det meget vel kan tænkes at en forkert oplysning er i strid med god presseskik, hvorved Pressenævnet bliver kompetent. Hvis det måtte vurderes at en forkert eller vildledende oplysning ikke strider mod god presseskik, kan der fortsat forlanges sletning efter § 9, men et krav herom må i så fald forelægges en domstol.

---

<sup>23</sup> For de nærmere betingelser, se Schaumburg-Müller, op. cit., s. 316.

<sup>24</sup> Korfits Nielsen og Waaben, op. cit., s. 524.

#### 4) Klager over manglende oplysning om indhold, jfr. § 11.

Desuden er Pressenævnet ikke kompetent vedrørende redaktionelle informationsdatabaser, hvorved bemærkes at det afgørende for disse er at de ikke er offentligt tilgængelige. Hvis dette alligevel skulle være tilfældet, er databasen ikke længere en redaktionel base, men en offentligt tilgængelig, hvorefter Pressenævnet igen er kompetent, jfr. umiddelbart ovenfor. Hvorvidt der foretages det fornødne for at journalister ikke misbruger en redaktionel database til andet formål, kan ikke forelægges Pressenævnet, men det er i det hele taget svært at forestille sig hvorledes en udenforstående kan få oplysninger der giver grundlag for en sag der i så tilfælde må indbringes for domstolene.

Pressenævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jfr. § 15, men må indbringes for domstolene. Bemærk her UfR 2003.71H der i forhold til klage over god presseskik afviste en sag mod Pressenævnet (der i sin kendelse ikke havde fundet at der var handlet i strid med god presseskik) og henviste til søgsmål mod det pågældende medie.

Manglende efterkommelse af Pressenævnets kendelser kan medføre straf, jfr. mil. § 16, helt svarende til ordningen efter medieansvarsloven.

Pressenævnet synes ikke at have modtaget eller behandlet klager i henhold til mediedatabaseloven, sammenlignet med over 100 klager årligt efter medieansvarsloven, fx 163 i 2003 og 146 i 2004.<sup>25</sup>

Endelig bemærkes erstatningsbestemmelsen i § 17 der er skåret over samme læst som den tilsvarende bestemmelse i pdl. § 69. Ansvarssubjektet er massemediet, altså et driftsherreansvar som blev afvist på medieansvarsområdet.

---

<sup>25</sup> [www.pressenaevnet.dk](http://www.pressenaevnet.dk).